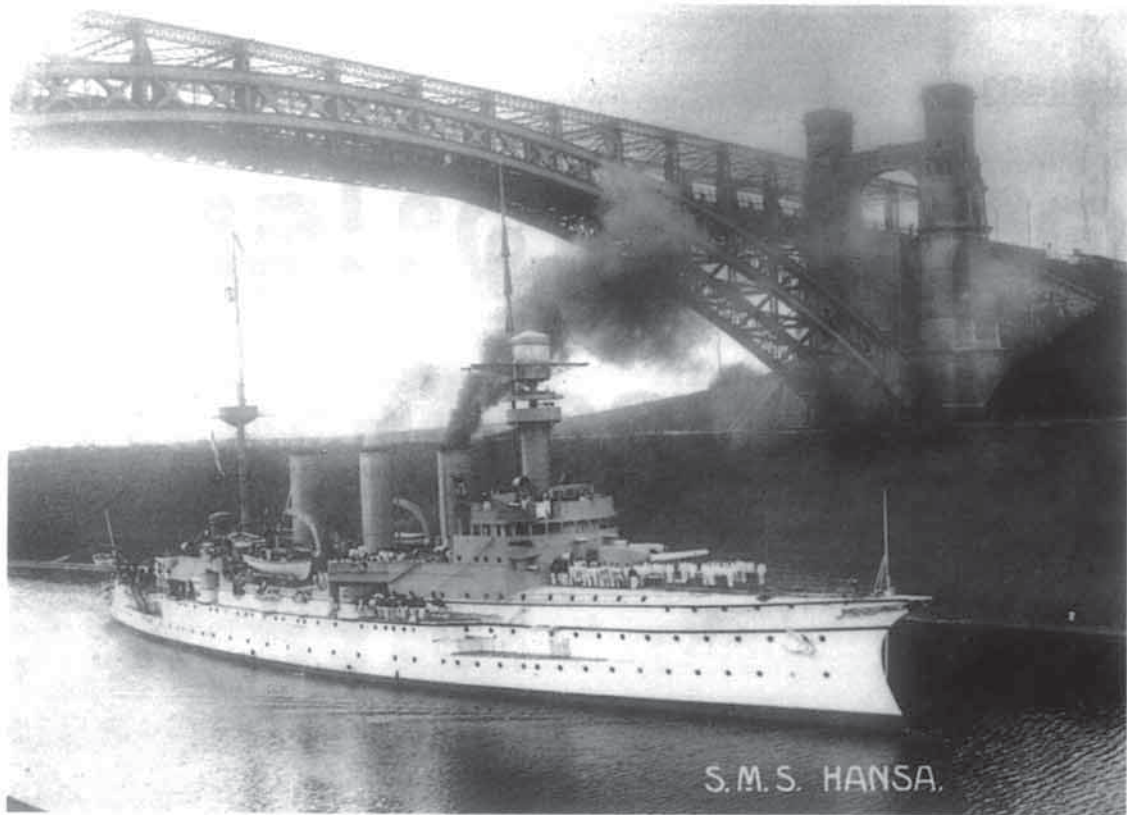

ตามเสด็จประพาส ราชอาณาจักรอังกฤษ ร.ศ. ๑๑๖

เรือรบจักรพรรดินาวีเยอรมันลอดสะพานข้ามคลองคิล

วันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ เวลา ๑๓.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระราชทานเลี้ยงพระกระยาหารกลางวันบนเรือพระที่นั่งมหาจักรี

ในโอกาสที่จะทรงอำลาพระเจ้าคริสเตียน ที่ ๙ และพระราชินีหลุยส์

เสด็จพระราชดำเนินออกจากราชอาณาจักรเดนมาร์ก งานนี้ มีพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการทั้งสองฝ่าย

โดยเสด็จฯพร้อม มีการฉายพระรูปร่วมกันทั้งสองพระราชวงศ์ด้วย เมื่อพระเจ้าคริสเตียนและ

พระราชินีเสด็จจากกลับแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยับยั้งไม่ทรงโปรดฯ ให้ออกเรือพระที่นั่ง

ด้วยทรงมีพระราชประสงค์จะเสด็จทอดพระเนตรศึกษาท่าเรือขนถ่ายสินค้าใหญ่ทันสมัยที่สุดของ

เดนมาร์กขณะนั้น เป็นการเสด็จทอดพระเนตรการปฏิบัติงานจากทางทะเล ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ด้วยทรงมีพระราชหฤทัย

คำนึงถึงการท่าเรือสินค้าในสยามของพระองค์ด้วย เมื่อเสด็จจากกลับสู่เรือพระที่นั่ง

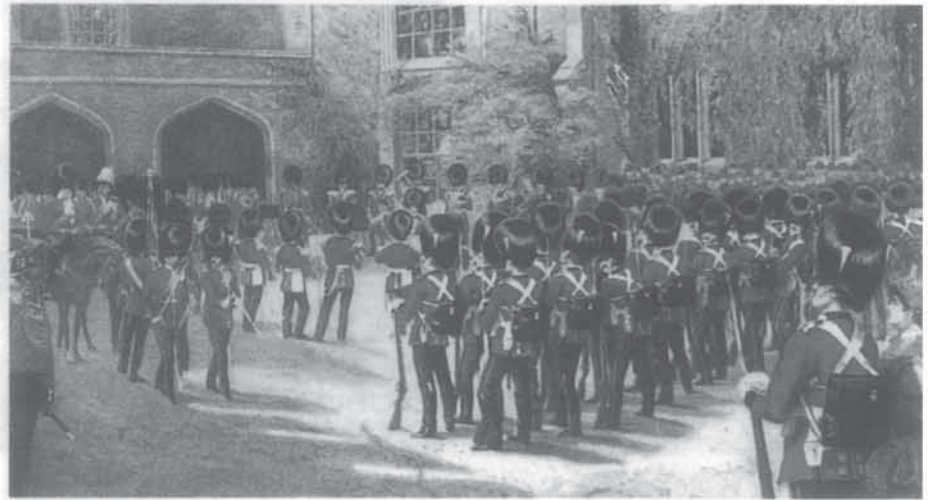
เสวยพระกระยาหารค่ำพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการ กับมี

ข้าราชการเดนมาร์กที่ราชสำนักส่งมาประจำในขบวนเสด็จฯร่วมด้วย เมื่อข้าราชการเดนมาร์ก

ถวายบังคมทูลลากลับไปแล้ว เรือพระที่นั่งมหาจักรีจึงถอนสมอเคลื่อนลำออกจากอ่าว

กรุงโคเปนเฮเกนเมื่อเวลา ๒๑.๔๐ น. เรือรบเดนมาร์กและป้อมรักษาฝั่งต่างยิงปืนถวายคำนับกึกก้อง

วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๐
เรือพระที่นั่งมหาจักรีใช้จักรอยู่ในทะเลบอลติก
แต่ทางเยอรมันเรียกว่า ออสต์ซี (Ostsee)
เวลา ๑๕.๐๐ น. ถึงอ่าวคิล เยอรมัน
เรียกว่า คีลเลอร์ ฮาเฟิน (Kieler Hafen)
ลักษณะเป็นอ่าวท่าเรือที่แคบมีความยาวลึก
เข้าไปในแผ่นดินมาก กันอ่าวเป็นเมืองคิล
ฐานทัพสำคัญที่สุดของจักรพรรดินาวี
เยอรมัน ปกติเรือเยอรมันทั้งหมดทั้งสิ้น
จะเดินทางไปมาระหว่างทะเลบอลติกกับทะเล
เหนือ (Nord See) จะต้องอ้อมเดนมาร์กไป
ทั้งประเทศสิ้นเปลืองเวลาและเงินทอง
มากมาย เยอรมันจึงขุดคลองลัดจาก
อ่าวคิลด้านทะเลบอลติกไปออกทะเลเหนือ
ที่ปากน้ำเอลเบ เป็นระยะทางยาว ๙๘
กิโลเมตร กว้างโดยเฉลี่ย ๖๕ เมตร น้ำ
ลึก ๙ เมตร ตีลลาดตาดด้วยหินใหญ่
มีหลักบอกระยะทางทุก ๑ กิโลเมตร
ค่าใช้จ่ายในการขุดทั้งสิ้น ๗ ล้านปอนด์
เท่ากับ ๑,๔๐๐,๐๐๐ ชั่ง (๑ ชั่ง เท่ากับ
๔๐ บาท) ขณะนั้น ค่าบำรุงรักษาปีละ
๑๓๕,๐๐๐ ปอนด์ แต่รายได้ที่เก็บจากเรือ
ผ่านคลองเพียงปีละ ๖๐๐ ปอนด์เท่านั้น
ค่าธรรมเนียมเรือผ่านคลองตันละ ๖๐ ฟินิก
มีอ่างสำหรับเรือใหญ่หลักกันเป็นระยะ
และมีเสาไฟฟ้าสว่างตลอดคลอง มีสะพาน
ข้ามคลองหลายแห่ง ทั้งสะพานรถไฟและ
ยวดยานอื่น เป็นแบบสะพานสูงเรือใหญ่
ลอดได้ สะพานยกเปิดตอนกลาง สะพานหัน
และสะพานเลื่อน คลองนี้ รัฐบาลเยอรมัน
สร้างตามแผนยุทธศาสตร์เป็นทางลัด
ย่นระยะทางของกองทัพเรือในยามสงคราม
จึงไม่คำนึงถึงรายได้ว่าจะมากนักพอทำ
เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่า "คลองคิล" มีชื่อทาง
ราชการว่า "คลองไกเซอร์ วิลเฮล์ม" บางที
ก็เรียก "คลองนอร์ท-ออสต์ซี" (Nord-
Ostsee Kanal) ปากคลองคิลอยู่ลึกเข้ามา
จากปากอ่าวเป็นระยะทางไม่เกิน ๑๕
กิโลเมตร ตอนปากอ่าวแคบกว่าภายใน
อ่าว นับว่าเป็นประโยชน์มากสำหรับ
การป้องกันฐานทัพเรือคิล

กรมทหารราบสก็อตกรักรักษาพระองค์ รอรับเสด็จพระราชดำเนิน

เรือพระที่นั่งมหาจักรีใช้จักรเข้ามา
ในอ่าวเคลียร์ระยะห่างจากปากคลองคิลราว ๔
กิโลเมตร เมื่อจะผ่านป้อมรักษาคลองคิล
ตรงส่วนแคบของอ่าวทั้งสองฝั่ง ชื่อป้อม
ฟัลเกนสไตน์กับป้อมสตอสซ์ ต่างยิงปืน
ถวายคำนับ เรือพระที่นั่งยังตอบรับ แล่น
ต่อมาจนถึงปากคลองคิล ได้มีคณะบุคคล
ขึ้นมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทคือ หลวง
สยามยศบาล กงสุลเยนเรลสยามเมือง
แฮมเบิร์ก ท่านผู้นี้เป็นชาวเยอรมัน นามเดิม
นายพล ปิกเคนแพ็ค (Herr Paul Picken-
pack) นายพลเรือ โอลเดคคอตต์ (Admi-
ral Oldecott) กับ ฟอน ดัมทรอฟสกี
(von Dametrowski) ผู้รักษาราชการ
อ่าวคิลในเขตราชอาณาจักรปรัสเซีย และ
นายโลเว (Herr Loewe) ผู้อำนวยการ
รักษาคลองคิล พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสถามถึงสภาพ
ความเป็นไปในคลอง จากนั้น นายพลเรือ
โอลเดคคอตต์ และฟอน ดัมทรอฟสกี
กราบถวายบังคมลากลับไป ส่วนนายโลเว
ไปลงเรือกลไฟเล็กนำเรือพระที่นั่งไปใน
คลอง หลวงสยามยศบาลตามเสด็จ
พระราชดำเนินไปในเรือพระที่นั่ง เวลา
๑๖.๐๐ น. ถึงประตูปากคลองคิล มีทาง
เข้าและออกสองทางมีรูปแบบเป็นประตูน้ำ
มีสะพานอยู่เหนือประตูน้ำ เมื่อเปิดประตู
สะพานจะเปิดด้วย โดยเลื่อนถอยหลังออก
ไปทั้งสองฝั่ง เรือพระที่นั่งมหาจักรีมิได้เสีย

ค่าธรรมเนียมผ่านคลองโดยรัฐบาลเยอรมัน
ถวายเป็นพระเกียรติยศ เส้นทางเดินเรือ
จากกรุงโคเปนเฮเกนที่มุ่งลงใต้มาผ่าน
คลองคิลไปยังเกาะอังกฤษ จะเร็วกว่าขึ้น
เหนืออ้อมเดนมาร์กไปอย่างน้อย ๓ วัน
เรือพระที่นั่งเดินทางในคลองคิล
ภูมิประเทศทั้งสองฝั่งคลอง มีต้นไม้เขียวชอุ่ม
มีไร่นาสมบูรณ์ มีบ้านเรือนราษฎรไม่มาก
นัก น้ำในลำคลองใสสะอาดจากการบำรุง
รักษาที่ดี เวลา ๑๘.๐๐ น. ถึงส่วนของ
คลองที่เป็นบึงใหญ่เว้งว้าง ต้องมี
เครื่องหมาย และไฟแสดงร่องน้ำเดินเรือ
๑๙.๐๐ น. ถึงเมืองเรนสเบิร์ก (Rensburg)
ที่นี่มีสะพานรถไฟข้ามคลองคู่ขนานกัน ๒
สะพาน ถัดมามีสะพานถนนอีกสะพานหนึ่ง
เป็นสะพานเหล็กขนาดใหญ่ ใช้กำลังไฟฟ้า
หันส่วนกลางเปิดให้เรือผ่าน บนตลิ่งมี
ประชาชนเมืองเรนสเบิร์กมาคอยเฝ้าชม
พระบารมี ด้วยยินดีปรีดาที่ได้เสด็จ
พระราชดำเนินมาถึง ต่างโบกผ้าเช็ดหน้า
ถวายคำนับและให้ร้องถวายชัยมงคล
พร้อมแตงวงบรรเลงรับส่งเสด็จพระราช
ดำเนิน เวลา ๒๑.๐๐ น. เรือพระที่นั่ง
ถึงสะพานรถไฟสูงข้ามคลอง เรือพระที่นั่ง
แล่นลอดไปได้ ท้องสะพานยังสูงกว่ายอด
เสากระโดงอีกกว่า ๒ เมตร เวลาค่ำคืน
บรรยากาศในลำคลองมืดสนิท มีโคมไฟฟ้า
สว่างเป็นทิวไปทั้งสองฝั่งดูสวยงาม เวลา
๒๓.๐๐ น. ถึงปากคลองคิลที่จะออกแม่น้ำ

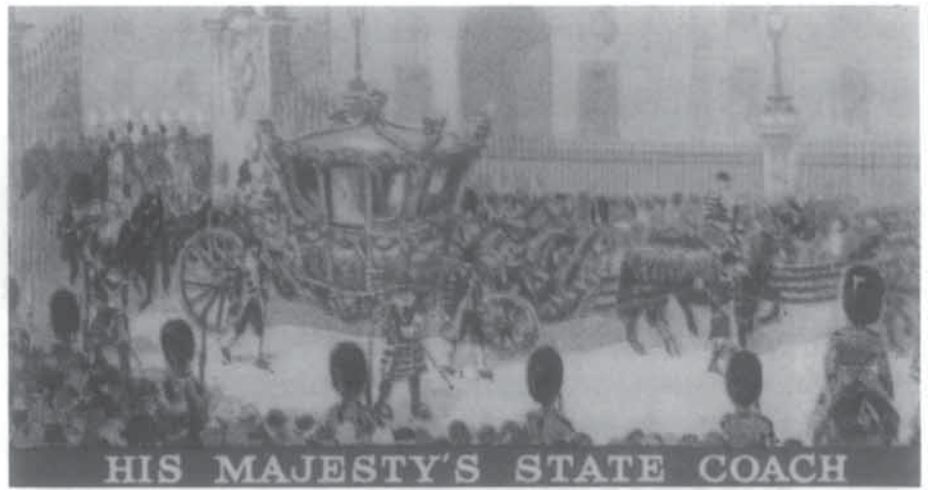
เอลเบ เรือพระที่นั่งจอดเทียบช่องประตูน้ำปากคลอง ส่งเจ้าพนักงานนำร่องในคลองขึ้น รับเจ้าพนักงานนำร่องในทะเลลงมาแทน หลวงสยามยศบาล กงสุลสยามเมืองแฮมเบิร์กกราบถวายบังคมลากลับไปเมืองแฮมเบิร์ก เรือพระที่นั่งจอดอยู่ประมาณ ๒๐ นาที แล้วใช้จักรรอกปากน้ำเอลเบสู่ทะเลเหนือต่อไป

พูดถึงหลวงสยามยศบาล (นายพล ปีกเคนปิก) ท่านผู้นี้ ต่อมาภายหลังได้เข้ามาดำเนินการค้าในเมืองไทย เป็นตัวแทนส่งเข้าเครื่องจักรกลต่างๆ รวมทั้งสินค้าอื่นจากเยอรมัน เป็นบริษัทขนาดใหญ่ชื่อ ท้างปิกเคนปิก ฮือบิเดน แอนด์ โค อยู่ที่เซิงสะพานมอญ ถนนเจริญกรุง ปัจจุบันลูกหลานเชื้อสายของท่านยังคงอยู่ในเมืองไทย

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ เรือพระที่นั่งยังคงเดินทางอยู่ในทะเลเหนือ เวลา ๑๒.๐๐ น. มองเห็นเกาะชายฝั่งประเทศเนเธอร์แลนด์ทางกราบซ้าย และยังคงเดินทางต่อไป

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ เรือพระที่นั่งเข้าช่องแคบอังกฤษตอนเข้ามิดเวลา ๑๑.๐๐ น. ถึงช่องอ่าวหน้าท่าเรือเมืองโดเวอร์ เวลา ๑๔.๐๐ น. ถึงตำบลบอcona (Bogna) ด้านชายฝั่งทะเลทางใต้ของเกาะอังกฤษ เรือพระที่นั่งจอดทอดสมอที่ใกล้จากฝั่งมากอยู่ เพื่อคอยกำหนดเวลาให้เข้าถึงเมืองพอร์ตสมัท (Portsmouth) ในเวลา ๐๔.๐๐ น. ตรงของวันรุ่งขึ้น

วันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ เวลา ๐๖.๐๐ น. เรือพระที่นั่งออกจากบอcona ถึงท่าเรือหน้าเมืองพอร์ตสมัท เวลา ๐๔.๐๐ น. เรือราชนาวิกอังกฤษ ๔ ลำ ชื่อ อินเฟลิกซิเบล อเล็กซานดร้า ฮีโร่ และโกไลแอธ ยิงปืนถวายความเคารพเต็มพระเกียรติยศ เรือพระที่นั่งมหาจักรีเข้าทอดสมอจอดหน้าเมืองห่างจากท่าเรือประมาณ ๒ กิโลเมตร พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นสมมตอมรพันธุ์ ซึ่งเสด็จจาก

รถม้าพระที่นั่ง

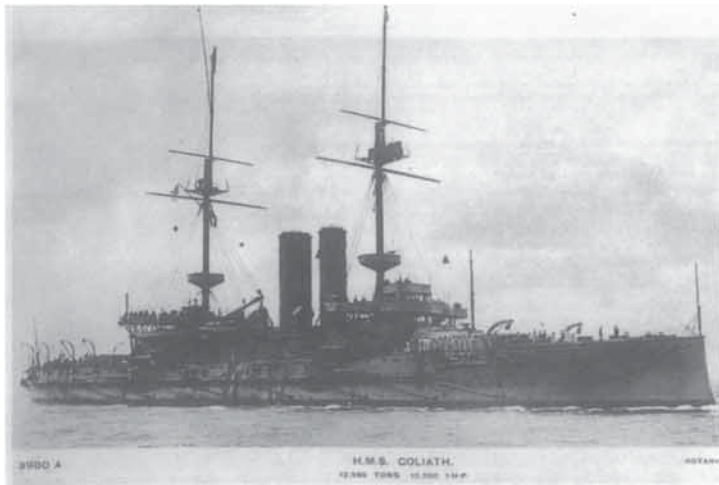
พระราชวังบักกิงแฮม

กรุงลอนดอนพร้อมด้วยเจ้าหมื่นเสมอใจราชลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ต่อมาเมื่อเวลา ๑๑.๓๐ น. พระยามหาโยธราชทูตสยามกรุงลอนดอน กับนายเวอร์นีย์ (Mr. Verney) แต่งกายเต็มยศประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในเรือพระที่นั่ง เพื่อตามเสด็จพระราชดำเนิน

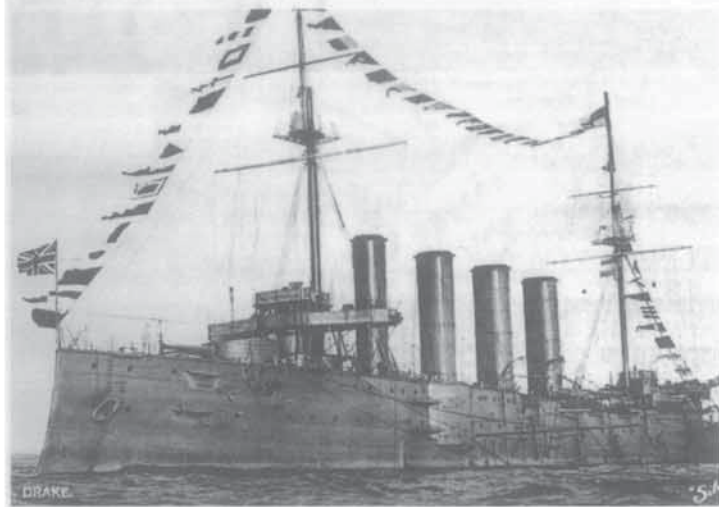
เวลา ๑๒.๐๐ น. ยามสะพานเดินเรือพระที่นั่งรายงานเห็นเรือพระที่นั่งของฮิสรอยัลไฮเนส ดุ๊กออฟยอร์ก (H.R.H. Duke of York) เคลื่อนลำออกจากท่าเรือพระที่นั่งมหาจักรียิงปืนใหญ่ถวายคำนับ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องแบบเต็มยศจอมพลประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาจักรีบรมราชวงศ์ พร้อมด้วยสมเด็จพระบรม-

โอรสอิสริยา สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ พระเจ้าลูกยาเธอ พระเจ้าน้องยาเธอ และข้าราชการ แต่งเต็มยศประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เสด็จออกคอยรับดุ๊กออฟยอร์กที่ต้นบันไดเรือพระที่นั่ง เป็นวาระเริ่มการเสด็จประพาสราชอาณาจักรอังกฤษในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ อย่างเป็นทางการ ดุ๊กออฟยอร์ก ทรงเป็นพระราชนัดดาของพระราชินีนาถวิกตอเรียแห่งอังกฤษ และทรงเป็นรัชทายาทที่จะสืบสันตติวงศ์ต่อจากพระราชบิดา คือ บรินซ์ออฟเวลส์ องค์มกุฎราชกุมารขณะนั้นต่อไป

เมื่อเรือพระที่นั่งดุ๊กออฟยอร์กเข้าเทียบบันไดเรือพระที่นั่งมหาจักรี กับต้นคัมมิงผู้บังคับการเรือลงไปรับเสด็จ ดุ๊กออฟยอร์ก เสด็จถึงดาดฟ้าเรือพระที่นั่งก็ถวาย

เรือหลวงโกโลแอธของราชนาวีอังกฤษที่ยิงปืนถวายเป็นอ่าวปอร์ตสมัท

เรือหลวงในราชนาวีอังกฤษซึ่งส่งถวายเป็นเสด็จพระราชดำเนิน

ค่านับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับค่านับแล้วพระราชทานพระหัตถ์ แล้วทรงนำสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช เฝ้าตุ๊กคอฟยอร์ก แล้วจึงทรงนำข้าราชการในขบวนเสด็จพระราชดำเนิน เฝ้าเรียงตัว ตุ๊กคอฟยอร์กทรงนำ ลอร์ด แฮร์ริส (Lord Harris) ตำแหน่งราชเลขาณูการในพระองค์ สมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย พันโท คาร์ริงตัน (Lt.Col. the Honorable W.Carrington) รวม ๒ นาย ที่ราชสำนักเซนต์เจมส์ ส่งมารับราชการประจำขบวนเสด็จพระราชดำเนินขณะประทับอยู่ในประเทศอังกฤษ กับ พลเรือเอก เซอร์ โนวอลล์

ซัลมอน (Admiral Sir Nowell Salmon) ผู้บัญชาการฐานทัพเรือปอร์ตสมัท พลเอก จี. เดวิส (General G. Davis) ผู้บัญชาการทหารบกปอร์ตสมัท มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเชิญตุ๊กคอฟยอร์กประทับ ณ ห้องรับรองในเรือพระที่นั่ง มีพระราชดำรัสสนทนาประมาณครึ่งชั่วโมง ตุ๊กคอฟยอร์กทูลลาเสด็จกลับไป เมื่อเรือพระที่นั่งของตุ๊กคอฟยอร์กเคลื่อนล้าออก เรือพระที่นั่งมหาจักรียิงปืนใหญ่ถวายพระเกียรติอีกครั้งหนึ่ง

เวลา ๑๓.๐๐ น. เรือพระที่นั่งมหาจักรีเคลื่อนล้าออกจากที่จอดเดิมมาเทียบท่าปอร์ตสมัท เรือรบทั้งสี่ลำดังกล่าวมาแล้ว ยังปืนใหญ่ถวายค่านับ เรือทุกลำในท่าปอร์ตสมัทให้ทหารขึ้นยืนพลาดถวาย

ค่านับและชักธงขาวเป็นการถวายพระเกียรติยศด้วย เรือพระที่นั่งเข้าเทียบท่าปอร์ตสมัททิศใต้เรียกว่า เซาท์ เรลเวย์ เจ็ตตี (South Railway Jetty) บ่ายวันนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดฯ ให้ตุ๊กคอฟยอร์กเสด็จมาเสวยกลางวันบนเรือพระที่นั่ง เวลา ๑๓.๐๐ น. ตุ๊กคอฟยอร์กเสด็จจากเรือยอชท์พระที่นั่ง "ออสบอร์น" (Osborne) ที่ทอดสมอจอดอยู่ไม่ไกลเรือพระที่นั่งมหาจักรีนัก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมารับนอกห้อง ทูลเชิญประทับโต๊ะเสวยที่เจ้าพนักงานจัดถวายไว้เพียง ๑๐ ที่โปรดเกล้าฯ ให้ตุ๊กคอฟยอร์กประทับเบื้องขวา ส่วนข้าราชการอังกฤษมีแต่ผู้ที่ได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในตอนเช้าวันนี้ เมื่อเสวยแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยตุ๊กคอฟยอร์กมาประทับ ณ ดาดฟ้าชั้นบน โดยมีสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้านายและข้าราชการตามเสด็จ ณ ที่นั้นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหาจักรีบรมราชวงศ์แก่ตุ๊กคอฟยอร์ก แล้วทรงนำเสด็จทอดพระเนตรเรือพระที่นั่งมหาจักรี จากนั้น ลอร์ด แฮร์ริส นำผู้ว่าราชการเมืองปอร์ตสมัท และกรรมการเมืองเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ผู้ว่าราชการเมืองกราบบังคมทูลพระกรุณารับเสด็จพระราชดำเนิน และแสดงความปลื้มปิติที่ได้เสด็จมาถึงเมืองปอร์ตสมัท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบขอบใจ

เมื่อได้เวลาอันสมควร จึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นจากเรือพระที่นั่งจากท่าทหารเรือและทหารบกที่เป็นกองเกียรติยศรับส่งเสด็จพระราชดำเนินถวายความเคารพ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงท่าแล้ว ตุ๊กคอฟยอร์กทรงนำผู้บังคับการทหารกองเกียรติยศเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน

ตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ พระยาราชวโรบลินธุ์ หลวงสรสิทธิยานุการ กราบถวายบังคมลาไปยังเกรตบีทที่ประทับ ดุ๊กออฟพอร์ตทูลลากลับไปเช่นกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่รถไฟพระที่นั่ง มีพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร พระยาสีหราชเดโชชัย พระยาสถิตย์พจนกร เจ้าหมื่นเสมอใจราช นายจ้ายวด นายกวด พร้อมด้วยลอร์ด แสรริส กับพันโท คาริงตัน ตามเสด็จพระราชดำเนิน ส่วนพระเจ้าอนงยาเธอ และข้าราชการที่เหลือจะตามเสด็จฯ ภายหลัง เวลา ๑๕.๑๕ น. ขบวนรถไฟพระที่นั่งเคลื่อนออกจากสถานีพอร์ตสมัท ราษฎรสองข้างทางให้ร้องถวายชัยมงคล เวลา ๑๗.๒๕ น. ขบวนรถไฟพระที่นั่งถึงสถานีวิกตอเรีย กรุงลอนดอน ซึ่งตกแต่งเพื่อรับเสด็จพระราชดำเนินอย่างสวยงาม

ที่สถานี ฮิสรอยัลไฮเนส ดุ๊กออฟเคมบริดจ์ (H.R.H. Duke of Cambridge) แต่งเต็มยศประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในทอออฟการ์เตอร์ (Order of Knight of Garter) กับดุ๊กออฟพอร์ตแลนด์ (Duke of Portland) ผู้บังคับการกรมทหารม้าในสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย เซอร์ ฟิทซเจอรัลด์ (Sir Fitzgerald) เจ้าพนักงานผู้แทนสำนักงานอินเดีย (India Affair) พลตรี ทรอทเตอร์ (Maj.Gen. Trotter) ผู้บัญชาการทหารบกกรุงลอนดอน คอยรับเสด็จพระราชดำเนิน ข้าราชการฝ่ายไทยมีพระยาวิสุทธสาครดิษฐ์ พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ หลวงยศโยธิน นายเอ็ดเวิร์ด ลอฟตัส (Mr. Edward Loftus) ล่ามประจำสถานทูตกรุงลอนดอน นายสมิธ (Mr. Smith) ซึ่งเดิมรับราชการในกรมราชเลขาภิบาลในกรุงเทพฯ เมื่อรถไฟพระที่นั่งเทียบขบวนขบวนรถไฟสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราช

ดำเนินลง ดุ๊กออฟพอร์ตกับดุ๊กออฟพอร์ตแลนด์ถวายคำนับกราบบังคมทูลต้อนรับ กองทหารรักษาพระองค์ถวายความเคารพ และบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี มีราษฎรมาเฝ้ารับเสด็จมากมาย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินตรวจแถวทหารกองเกียรติยศ แล้วเสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับรถม้าพระที่นั่ง (Royal State Coach) ซึ่งเป็นรถพระที่นั่งในสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรียที่ราชสำนักจัดมารับเสด็จพระราชดำเนินจากสถานีรถไฟไปยังพระราชวังบักกิงแฮม จัดขบวนดังนี้ ทหารม้ารักษาพระองค์นำขบวน ๔๐ ม้า ต่อด้วยรถคันที่ ๑ มี นายจ้ายวด นายกวด และ พันโท คาริงตัน รถคันที่ ๒ มี พระยาสถิตย์พจนกร พระรัตนโกษา เจ้าหมื่นเสมอใจราช และหลวงศัลยยุทธวิกรร รถคันที่ ๓ มี พระยามหาโยธา พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร พระยาสีหราชเดโชชัย และ ลอร์ด แสรริส ตามด้วยทหารม้ารักษาพระองค์อีก ๓๐ ม้านำรถคันที่ ๔ ซึ่งเป็นรถพระที่นั่ง มีดุ๊กออฟเคมบริดจ์ พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช ดุ๊กออฟพอร์ตแลนด์ โดยเสด็จพระราชดำเนิน ตามด้วยทหารม้ารักษาพระองค์อีก ๓๐ ม้า มีม้าเชิญธงมหาราช

ทหารม้ารักษาพระองค์ที่เฝ้าและตามรถม้าพระที่นั่ง

เคียงรถพระที่นั่ง อังกฤษจัดรับเสด็จพระราชดำเนินอย่างสมพระเกียรติยศ พระมหากษัตริราชแห่งสยาม ตลอดเส้นทางจากสถานีรถไฟวิกตอเรียจนถึงพระราชวังบักกิงแฮม มีประชาชนมาคอยเฝ้ารับเสด็จ และถวายชัยมงคลอย่างคับคั่ง ทหารพระราชวังมีทหารรักษาพระองค์จากกรมทหารสก็อตการ์ดตั้งแถวเป็นกองเกียรติยศ และที่สนามภายในพระราชวังมีฮีโธแมนออฟดิ การ์ด (Yeoman of the

ตำแหน่งคลองคิลที่อยู่ทางใต้ของประเทศเดนมาร์ก

Guard) ยืนราย ๒ แถวตลอดทางในพระที่นั่ง แต่งกายตามแบบโบราณ ถืออาวุธ คือ ขวานปลายทอกด้ามยาว รับเสด็จพระราชดำเนินระดับพระเกียรติยศ ยี่สิบเอ็ดคน จะเทียบกับพระตำราจหลวงของไทยได้หรือไม่ก็ไมทราบ

เมื่อรถพระที่นั่งถึงพระทวารหน้าพระราชวังบัคกิงแฮม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินลง มีข้าราชการสำนักชั้นผู้ใหญ่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทคือ เอิร์ล ออฟ ลัทธัม สมุหพระราชวัง (The Earl of Latham, Lord Chamberlain) เอิร์ล ออฟ เพมโบรค สมุหพระราชพิธีถือไม้เท้าประจำตำแหน่ง (The Earl of Pembroke, Lord Steward) กับ ดิ ออนเนอเรเบิล เซอร์ วิลเลียม โคลวิลล์ (The Honorable Sir William Colville) เจ้ากรมพระราชพิธี ดิ ออนเนอเรเบิล เซอร์ สเปนเซอร์ ฟอนซอนบี้ เฟน (The Honorable Sir Spencer Ponsonby Fane) เจ้าพนักงาน

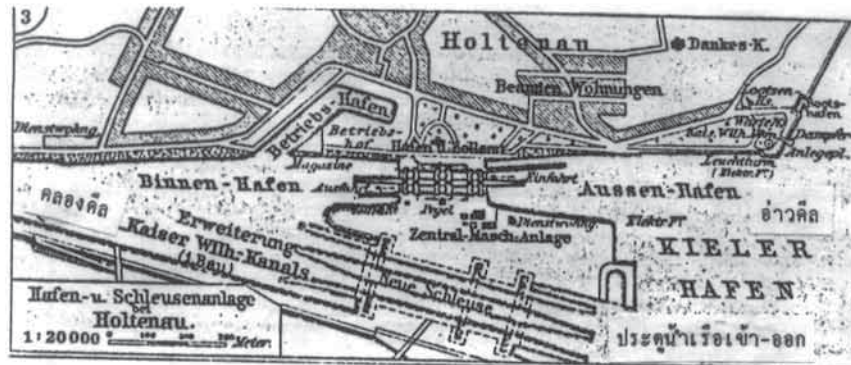
กรมวัง ลอร์ด ฟัลมัท (Lord Falmouth, Field Officer in Brigade Waiting) เข้าเฝ้าว่าเป็นนายทหารผู้ใหญ่จากกรมราชองครักษ์ ท่านทั้งหลายเหล่านี้ พร้อมด้วย ดุ๊กออฟพอร์ตแลนด์ เดินเรียงตามตำแหน่งเป็นขบวนนำเสด็จพระราชดำเนิน เมื่อถึงห้องโถงใหญ่หน้าพระที่นั่งเรียกกันว่า ห้องโบ ดุ๊กออฟเคมบริดจ์นำนายทหาร ๑๐ นาย ที่มารับเสด็จพระราชดำเนินเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ตามด้วยพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ หลวงยศโยธี และนายเอ็ดเวิร์ด ลอฟตัส แล้วดุ๊กออฟพอร์ตแลนด์ กราบบังคมทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินสู่พระที่นั่ง ณ ห้องรับรองเรียกว่า ห้อง ๔๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำข้าราชการในขบวนเสด็จ เฝ้าดุ๊กออฟเคมบริดจ์ จากนั้น ดุ๊กออฟเคมบริดจ์ ทูลลากลับไป ดุ๊กออฟพอร์ตแลนด์กับคณะกรมวังที่กล่าวแล้ว นำเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตร "ห้องสเปนิช" ที่จัดถวายเป็นห้องบรรทมและห้องเสวยรับรอง

ที่ประทับแรมครั้งนี้ราชสำนักอังกฤษจัดถวายไว้ ณ ชั้นที่ ๑ ของพระราชวังบัคกิงแฮม เรียกว่า "เบลเยียนฟลออร์" จัดรับเสด็จพระราชดำเนินไว้อย่างงดงาม จากนั้นไม่นานดุ๊กออฟเคมบริดจ์ซึ่งเป็นพระบิดาของเจ้าหญิงวิกตอเรียแมรี (Princess Victoria Mary) พระชายาของดุ๊กออฟยอร์ก มาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่พักใหญ่

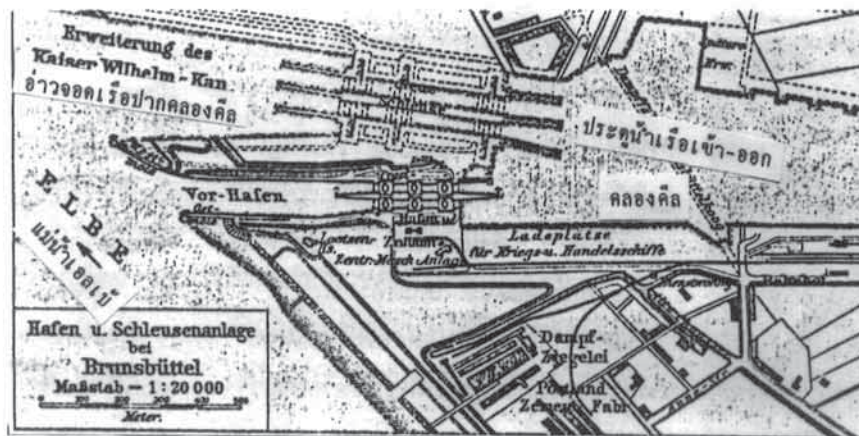
เวลา ๑๔.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติวรเดช พระยาสิทธิราชเดโชชัย ลอร์ด แอร์ริส เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมตบตบดุ๊กออฟเคมบริดจ์ ณ วังที่ประทับ ดุ๊กเสด็จออกมาถึงทวารพระตำหนัก ครั้นเมื่อทรงอำลาเสด็จพระราชดำเนินกลับ ดุ๊กออฟเคมบริดจ์ก็ตามเสด็จมาส่งถึงรถพระที่นั่ง เมื่อเสด็จกลับถึงพระราชวังบัคกิงแฮมแล้ว เวลา ๑๔.๐๐ น. เสด็จออกประทับโต๊ะเสวยพระกระยาหารค่ำ ณ ห้องโบ พร้อมด้วยพระเจ้าลูกยาเธอ และข้าราชการ

สะพานสูงใกล้เลเวนเซาและลักษณะคลัง

ปากคลองคิลด้านอ่าวคิล

ปากคลองคิลด้านปากแม่น้ำเอลเบ ออกทะเลเหนือ

ตามจำนวนที่ตามเสด็จเป็นทางการ ๘ นาย กับ ลอร์ด แสรริส และพันโท คาริงตัน หลังเวลา ๒๐.๐๐ น. เสด็จไปทอดพระเนตรละครที่โรงละครดาลี เดียเตอร์ (Daly's Theatre) จนเวลา ๒๓.๐๐ น. จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับยังพระราชวัง บัคกิงแฮม

วันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ เวลาเช้าทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระยาสีหราชเดโชชัย สมุหราชองครักษ์ เชิญเครื่องราชอิสริยาภรณ์มาหาจกักรับม-

ราชวงศ์ไปพระราชทานแก่คูคอฟเคมบริจ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์เอเชียพระองค์เดียวที่เสด็จไปเยือนเกาะอังกฤษในเวลานั้น และทางราชสำนักเซนต์เจมส์ก็ได้รับเสด็จพระราชดำเนินอย่างโอฬาร การครั้งนี้ น่าจะทำให้ความคุกคามทางการเมืองรอบด้าน ผ่อนคลายลงบ้าง

หมายเหตุ: ข้อมูลการเสด็จพระราชดำเนินทั้งหมดประมวลมาจาก "จดหมายเหตุเสด็จประพาสยุโรป ร.ศ. ๑๑๖" เรียบเรียงโดย พระยาศรีสุทเทพ ๑ พฤศจิกายน ร.ศ. ๑๒๖ ภาพจากไปรษณียบัตรสะสมและจากสารานุกรมภาษาเยอรมัน Meyers Konversations-Lexikon, ๑๙๐๘ Vol. ๑๐

